

DIN CORESPONDENȚA LUI ION NESTOR

DE

MIRCEA PETRESCU-DÎMBOVIȚA

În cele ce urmează ne-am propus să publicăm 14 scrisori ale prof. dr. Ion Nestor, fost membru corespondent al Academiei Române, din anii 1944, 1949 și 1951, adresate mie, în calitate de colaborator apropiat, ca asistent la Muzeul Național de Antichități și de asistent onorific la Facultatea de Litere și Filosofie din București și, apoi, din 1949, de conferențiar la Universitatea din Iași.

Acestea reprezintă răspunsuri la scrisorile pe care i le-am adresat în toamna anului 1944 de pe fronturile din Transilvania și Ungaria și apoi de la șantierele de la Hăbășești (jud. Iași) și Trușești (jud. Botoșani). Scrisorile acestea, împreună cu altele, mi-au fost înapoiate de către soția prof. dr. I. Nestor, doamna Roza Nestor, după încetarea acestuia din viață.

Am considerat că prezintă interes publicarea acestor 14 scrisori ale prof. dr. I. Nestor, întrucât din ele se desprind anumite aspecte din refugiul colaboratorilor Muzeului Național de Antichități la Muzeul din Deva (condus de dr. O. Floca), din timpul lucrărilor șantierului arheologic de la Zimnicea, precum și în legătură cu Șantierul Valea Jijiei, de sub conducerea prof. dr. I. Nestor, ale cărui rezultate au fost distinse în 1949 cu Premiul de Stat.

În același timp, aceste scrisori conțin unele date relativ la profesorul I. Andrieșescu¹, Vi. Dumitrescu², Sc. Lambrino³, I. Nestor⁴, Gh. Ștefan⁵, C. Balmuș⁶, foști directori ai Muzeului Național de Antichități,

¹ I. Andrieșescu (1888–1944). Fost profesor de preistorie la Catedra de Preistorie și Arheologie de la Universitatea din București, director al Muzeului Național de Antichități (1927–1935), membru corespondent al Academiei Române (1928), membru al Institutului Arheologic German (1929) și al Societății Anticariilor din Londra (1933). Împreună cu V. Pârvan a fost ctitorul Școlii arheologice românești. A publicat lucrări din domeniul arheologiei pre- și protoistorice românești.

² Vi. Dumitrescu (1902–1991). Fost director al Muzeului Național de Antichități (1935–1945), conferențiar la Universitatea din București, șef de secție la Institutul de Arheologie al Academiei Române, membru al Institutului Italian de Științe Preistorice și Protoistorice din Florența. A publicat numeroase lucrări monografice și studii din domeniul preistoriei României, primind Premiul „Vasile Pârvan” și Premiul de Stat.

³ Scarlat Lambrino (1891–1964). Fost profesor de istorie antică și epigrafie la Universitatea din București, director al Muzeului Național de Antichități (1935–1944), director al Școlii române din Roma (1941–1947), profesor la Facultatea de Litere din Lisabona (1947–1964), membru corespondent al Academiei Române (1934), membru al Academiei Pontificale Romane, al Institutului Arheologic German și al Academiei de Științe din Lisabona. A publicat lucrări de istorie antică și epigrafie, un loc aparte ocupându-l acelea relativ la Histria și la istoria greco-romană din provincia Lusitania.

⁴ I. Nestor (1905–1974). Fost profesor de preistorie la Universitatea din București (1945–1974), asistent, conservator, șef de lucrări la Muzeul Național de Antichități (din 1932), șef de secție la Institutul de Arheologie din București (1956–1974), membru corespondent al Academiei Române (din 1955) și titular al Academiei de Științe Sociale și Politice (din 1970), membru al Institutului Arheologic German (din 1958), membru în Consiliul Permanent al Uniunii Internaționale de Științe Pre- și Protoistorice, vicepreședinte al Uniunii Internaționale de arheologie slavă. A participat la numeroase manifestări științifice internaționale, a publicat numeroase lucrări științifice în țară și străinătate și a contribuit la formarea unei școli de arheologie românească la București și Iași.

⁵ Gh. Ștefan (1899–1980). Istoric al antichității și arheolog român, fost profesor la catedra de istorie veche a României și decan (1953, 1959–1966) la Facultatea de istorie a Universității din București, membru corespondent al Academiei Române (din 1952) și membru titular al Academiei de Științe Sociale și Politice (din 1970). A efectuat săpături arheologice și a publicat lucrări în deosebi din domeniul arheologiei clasice greco-romane din Dobrogea.

transformat în 1956 în institut de arheologie. De asemenea, se referă la prof. dr. Petre Constantinescu-Iași, academician și fost director al Institutului de Istorie „Nicolae Iorga”⁷, dr. Dorin Popescu (fost director adjunct al Institutului de Arheologie din București)⁸, profesorii Radu⁹ și Ecaterina Vulpe¹⁰, Dumitru Tudor¹¹ și Dimitrie Beroiu¹², cercetătorii Bucur Mitrea¹³ și Vlad Zirra¹⁴ (foști colaboratori ai Muzeului Național de Antichități și apoi ai Institutului de Arheologie din București), Dinu V. Rosetti (fost director al Muzeului Municipiului București și multă vreme în foarte bune relații cu prof. dr. I. Nestor)¹⁵ ș.a., precum și de la mai mulți studenți din Iași și București, care și-au făcut practica la Șantierul Trușești din cadrul Șantierului Valea Jiliei.

⁶ C. Balmuș (1898–1957). Filolog român. Fost profesor de filologie clasică la Universitatea din Iași și, din 1948, la cea din București, al cărei rector a fost (1950–1952), director al Muzeului Național de Antichități (1950–1952) și membru titular al Academiei Române (din 1947). A elaborat lucrări din domeniul filologiei clasice și al istoriei antice, traduceri din autorii clasici greci și latini, precum și manuale de gramatică greacă și latină.

⁷ P. Constantinescu-Iași (1892–1977). Istoric și om politic, fost profesor la Universitatea din Iași (1926–1936) și apoi profesor și șef al catedrei de Istoria artei la Facultatea de istorie din București (1944–1948) și al catedrei de istoria României (1948–1952), director al Institutului de istorie „N Iorga” din București (1948–1953) și al Institutului de studii româno-sovietice (1962–1964), membru al Academiei Române (din 1948), președinte al Secției de Științe Istorice (1948–1955) și vicepreședinte al Academiei Române (1948–1955), membru corespondent al Academiei de științe Bulgare (1952) și doctor honoris causa al Universității „Lomonosov” din Moscova (din 1962). În calitate de specialist în istoria modernă și contemporană a României a publicat mai multe lucrări de sinteză și numeroase studii în țară și străinătate.

⁸ D. Popescu (1904–1987). Istoric al antichității și arheolog, fost director adjunct al Institutului de arheologie din București (1956–1970), membru corespondent al Academiei de Științe Sociale și Politice (din 1970) și al Institutului arheologic german (din 1956). A elaborat lucrări de arheologie preistorică și protoistorică privitoare în deosebi la epoca bronzului, daci și gepizi.

⁹ R. Vulpe (1899–1982). Arheolog și istoric al antichității, fost membru al Școlilor Romane de la Roma și Paris, profesor la Universitatea din Iași (1939–1945), consilier și director de secție la Institutul de Studii Balcanice din București (1943–1948), consilier științific și șef de secție la Institutul de arheologie din București (din 1953), membru al Consiliului Permanent al Uniunii Internaționale de Științe pre- și protoistorice (1952–1964) și membru al Academiei de Științe Sociale și Politice (din 1970). A efectuat săpături în așezarea eneolitică de la Izvoare-Neamț și în așezările getice de la Poiana-Tecuci și Popești-Giurgiu, precum și în centrele de cultură bastarnă, carpică și de tip Sântana de la Poienești-Vaslui și Izvoare. A publicat o remarcabilă sinteză a istoriei Dobrogei în antichitate și numeroase studii în țară și străinătate.

¹⁰ Ec. Dunăreanu Vulpe (1901–1994). Arheolog, fostă membră a Școlilor Române de la Roma și Paris. A publicat lucrări relativ la expansiunea civilizației italice în prima epocă a fierului înspre spațiul carpat-dunărean și despre tezaurul de la Pietroasa.

¹¹ D. Tudor (1908–1982). Istoric al antichității romane și arheolog în domeniul epocii romane din Oltenia, efectuând săpături în cetatea de la Sucidava (Celei), precum și în unele castre și așezări romane din Oltenia, rezultatele fiind incluse în lucrarea sa „Oltenia romană” din 1942. Pe lângă lucrări monografice a elaborat și unele studii de epigrafie latină, precum și în legătură cu unele monumente sculpturale, descoperiri monetare romane, limes-ul alutan și transalutan.

¹² D. Berciu (1907–1998). Arheolog și istoric, fost conferențiar și apoi profesor la catedra de Istoria României de la Facultatea de Istorie a Universității din București (din 1945) și decan al acestei facultăți (1966–1971), consilier și apoi șef de sector la Institutul de arheologie din București (din 1948), membru titular al Academiei de Științe Sociale și Politice (din 1970), membru al Institutului de Preistorie din Viena (din 1935) și al Societății de Arheologie a Iugoslaviei (din 1960), membru corespondent al Institutului Arheologic German (din 1965), șef al inișurii arheologice române, secretar și apoi director al Institutului român din Albania (1938–1944). A efectuat cercetări de teren în domeniul preistoriei și a publicat lucrări monografice și studii în țară și străinătate.

¹³ Bucur Mitrea (1909–1995). Numismat și arheolog, fost asistent la catedra de istorie antică a Universității din București (1941–1948), cercetător și șef de sector la Institutul de arheologie din București (1941–1948) și conferențiar la Institutul de Arhivistică și Muzeografie din București (1948–1952). A elaborat studii privind probleme de numismatică antică și bizantină pe teritoriul Daciei. A organizat cu elevii și colaboratorii săi colecțiile numismatice ale Muzeului Național de Antichități. A efectuat și săpături arheologice în obiective din secolele IV și VIII–IX. A publicat numeroase studii, în țară și străinătate, din domeniile arheologiei și numismaticii.

¹⁴ Vl. Zirra (1919–2002). Specialist în istoria veche a României. Fost asistent la Muzeul de Istorie din Chișinău (1943–1944), la Muzeul Național de Antichități (1945–1958), la catedra de Istorie veche de la Facultatea de Istorie din București (1948–1955) și șef al secției de istorie veche de la Muzeul de Istorie al orașului București (1956–1989). A efectuat cercetări de teren în obiective din preistorie și din feudalismul timpuriu și dezvoltat, publicând rezultatele obținute.

¹⁵ D. V. Rosetti (1899–1985). Arheolog, fost director al Muzeului Municipal București și colaborator al Institutului de Arheologie din București, membru corespondent al Institutului Arheologic German și membru al Societății de Preistorie din Berlin. Prin săpăturile efectuate la Vidra, Snagov, Jilava și în alte locuri din regiunea București și Muntenia a adus contribuții privitoare la preistoria și epoca migrațiilor din zonele respective.

La acestea se adaugă informațiile cu privire la situația Muzeului de Antichități din Iași, care urma să fie preluat de către Academia Română, precum și în legătură cu predarea materialului de la Odessa, pe baza actelor puse la dispoziție de Direcția Artelor din București.

Totodată, se renaște, din aceste scrisori, grija deosebită cu care prof. dr. I. Nestor pregătea campania de săpături din Valea Jijiei, în ceea ce privește atât aspectele de ordin material, cât și participarea studenților la aceste campanii.

Nu lipsesc nici aprecierile sale relativ la colaboratori și familie, impresionând prin căldura și optimismul lor.

1

Deva, 27 mai 1944

Iubite Domnule Petrescu,

Am primit cu bucurie, – amestecată cu regret și puțină teamă – veștile D-tale din ultima vreme, și anume scrisoarea trimisă la București, c.p. trimisă aici și ultima scrisoare, din 21 mai a.c., care mi-a sosit acum.

Întâi, despre mine – despre noi adică. După cel de al patrulea bombardament asupra Bucureștiului am socotit că nu mai pot să-mi țin soția și copilul în – pe de o parte – starea de tensiune nervoasă – în care ajunsese soția mea, iar pe de altă parte sub amenințarea unor noi vizite. Am tocmit de aceea scurt și cuprinzător – cu bani grei – un taximetru și am plecat, cu ce brumă de bagaj am putut lua, acum exact o lună, la 27 aprilie, încoace. Cărțile le-am lăsat acasă, dar am luat notițele mele. Am vești recente, că imobilul în care stăm este intact. Ajuns aici, am stat o vreme înghesuit în camera D-tale de la Muzeu, apoi am găsit – printr-o fericită întâmplare – o cameră excelentă la Școala Normală, al cărei director a fost elev al fratelui meu. Stăm deci bine cu toții. Ionica noastră prosperează – din direcția aceasta sunt liniștit. Eu, după cum vezi, am fost lăsat în pace până acum, - cât voi mai fi, nu știu. Desigur că aici ne-am așezat imediat pe lucru. Am luat întâi colecția de bronzuri preistorice la control, cu care te-ai ocupat – după câte mi-a spus D-l Floca – și D-ta în parte și am constatat că este relativ foarte încurcată și în Muzeu și în inventar. Grupez acum descoperirile după patină și alte indicii, am desenat cam 3/4 din toată colecția, până acum, și intenționez ca eventual să o public în întregime, critic (dacă voi avea răgazul necesar). Cred că ai băgat și D-ta de seamă că aici sunt puse laolaltă lucruri care în nici un caz nu pot merge împreună. Îmi pare extrem de rău că nu ești aici, să fi făcut împreună treaba aceasta! Între timp am făcut cu D-l Floca – cu trăsura sau căruța – și două excursii arheologice de câte o zi, vizitând în prima o așezare preistorică de pisc de la Brănișoa pe Mureș, unde este „Coțofeni” și La Tène dacic, iar a doua, o altă așezare de pisc de la Boholt (punctul „Ciuta”), unde este numai „Coțofeni”. Ambele au urme clare de fortificație, dar sunt greu de săpat în condițiile actuale. Voi continua cu astfel de vizite, mărind mereu raza, în măsura posibilităților (este cam greu să te deplasezi pe aici).

Muzeul merge cum știi, toată lumea lucrează cum se poate. Eri s-a prezentat la serviciu D-l Mitrea, care a început să se ocupe cu monetele. Îmi lipsești, nici nu îți închipui poate cât, D-ta. Am fi făcut, în această regiune atât de bogată în lucruri care ne preocupă înfinit de mult. Nu este însă timpul pentru regrete: eu, soția mea și, desigur, și Ionica noastră, ne rugăm să te țină Dumnezeu cu inima tare, sufletul ferm și viteaz și neatins, pentru a ne reveni nouă, cărora ne ești drag și care te stimăm și științei noastre, pentru care vei putea face atâtea – sănătos și dornic de lucru. Văd că iar ești expus. Dar să sperăm că așa cum Cel de Sus ne-a cruțat pe toți până acum, o va face și mai departe.

Foarte interesant ce ai găsit la movila D-tale¹⁶. Chestiunea cu dunga albă va trebui să o rezolvăm odată cu ajutorul unui specialist în soluri. Obiectul este de os, sau de scaică? Desigur eă tot cu o grupă din acelea care ca [la] Ploiești avem de-a face, dar se poate ca acestea găsite de D-ta să meargă mai bine cu unele poloneze (este acolo un cimitir cu urme de acest fel, publicat de Sulimirski cred).

Moneta este o frumoasă imitație „barbară” (dacică, după tetradrahmele lui Philipp II, cu capul lui Zeus (degenerat) pe avers și cu călărețul obișnuit de pe monetele lui Philipp și imitațiile lor dacice) pe revers tăietura este veche – pentru a se verifica metalul – și se vede destul de frecvent la monetele dacice (multe de acest fel în tezaurul de la Epureni-Huși de la Dr. Severeanu). Unii au socotit-o pe vremuri „rituală” (moft!). În orice caz bune achiziții pentru Muzeu, ai grijă de a nu le încredința oricui.

¹⁶ Este vorba de movila de pe dealul Coroiu din satul Bogonos, com. Lețcani, jud. Iași, în care s-a descoperit întâmplător în 1944 un schelet din grupul mormintelor cu ocră roșu, având ca inventar un vas de lut ars și un disc de os. Pentru această descoperire a se vedea I. Nestor (SCIV, I, 1950, 1, p. 27), M. Petrescu-Dîmbovița (SCIV, I, 1950, 2, p. 110 și urm.) și V. Chirica și M. Tănasachi (Repertoriul arheologic al jud. Iași, Iași, 1985, p. 219).

Manuscrisul D-tale stă tot așa cum l-ai lăsat. Văd că, Vladimir tot se interesează de Dacia, dar nu văd cum se va tipări. Deocamdată, observ că Domniile lor „redactează” pe capete. Nu avea nici o grijă și nici o teamă, cât voi fi liber mă voi îngriji de acel manuscris; nu-l voi încredința însă la întâmplare nimănui. Nu pierzi nimic în felul acesta, dimpotrivă. – Îmi vine în minte: despre D-l Andrieșescu am aflat că s-a evacuat de la Breaza. Am fost la Universitate și am văzut dezastrul; începând din fund... Camera unde era materialul ars în parte, materialul se poate salva în parte, desenele, care erau tot acolo, pierdute în cea mai mare parte (îngălbenite de incendiu), biroul... și sala seminarului (cu vitrinele și biblioteca) arse complet cu tot ce a fost în ele. Se pot aduna materialele ce n-au ars, din moloz. Camera din fața ascensorului (unde erau Oinac și altele), salvată. Camerele de pe culoar, unde sta Ion și camera mică, arse în parte. Sala seminarului (cu vitrinele) arsă numai puțin, materialele se pot salva. La Istoria antică a ars tot, bibliotecă, biroul D-lui Lambrino etc. Am propus măsuri, să vedem ce se va executa.

Muzeul nostru mi a suferit nimic până astăzi. Am pus de a dus iat materialul din depozit, de sus de in noi, în subsolul muzeului, în lăzi, cât s-a putut.

Sunt destule motive de mâhnire, mari și mici, după cum vede fiecare lucrurile diferite, care îi frământă mintea și sufletul – dar sunt de părere că trebuie să fim tari, încrezători în destinul nostru și al țării și în puterea noastră de muncă și de creștere, care va reface – dacă se va putea – multe din cele ce s-au pierdut. Gândește-te la toate acestea și ferește-te în măsura în care lucrul nu te-ar face să-ți fie rușine de D-ta însuși. Există un curaj circumspect și o vitejie luminată, greu de realizat desigur, dar care merită să fie cultivată.

Scrie-ne cât mai des și caută de simte cât de mult și de strâns ne încordăm și ne înmănușchem sufletește și dorințele – care poate influențează undeva – pentru a te revedea între noi.

Al. D-tale Ion Nestor, cu Roza și Ionica noastră

Ai vești de la părinții D-tale. Părinții mei și familia fratelui meu s-au dus în Oltenia.

2

Deva, 3 iulie 1944

Iubite Domnule Petrescu,

Nu am mai primit nimic de la D-ta, de la scrisoarea D-tale din 21 mai a.c., la care ți-am răspuns tot cu o scrisoare pe ziua de 27 mai. Suntem îngrijorați: eu, soția mea... și Ionica, și te rog să ne dai neîntârziat de veste. Aici toate bune. Eu lucrez cam mult. Am terminat studiul, clasarea și catalogarea bronzurilor preistorice din muzeul Deva, care va apare sub formă de catalog în revista D-ui Floca¹⁷. Am scos la iveală câteva lucruri interesante și am descurcat în bună parte zăpăceala din inventare. Am mai vizitat o așezare preistorică („Ciuta”, la Boholt, tot Coșofeni) și am achiziționat și anchetat pentru Muzeul Deva, tot cu D-l Floca, un tezaur de 83 monete dacice de argint, plus părți din vas. D-l Dumitrescu este dus pe la Minister, când se va întoarce vom ști ce vom face cu săpăturile.

Multă sănătate și calde salutări de la noi toți. Scrie-ne!

*Al D-tale
Ion Nestor*

*D-Sale D-lui Slt. M. Petrescu-Dîmbovița
Reg. 3 Art. Grea Moto
Div. II Grupul de Comandă
Of. Poștal militar 4990
Pe front*

¹⁷ *Sargetia. Acta Musei Devensis.* Fondator dr. docent Octavian Floca (1904–1983). Arheolog, numismat și muzeograf, specializat la Școala Română din Roma, fost director al Muzeului din Deva și membru al Consiliului Internațional al Muzeelor UNESCO, cu o valoroasă activitate științifică, reflectată în lucrări de teren și publicații, cu specială privire la epoca dacică și a stăpânirii romane din teritoriul Hunedoarei.

3

Deva, 23 august 1944

Iubite Domnule Petrescu,

Iată, că de data aceasta am întârziat de a-ți răspunde. Iartă-mă te rog, dar mai cu treburile, mai cu alarmele (de care însă nu prea mă sinchisesc – și acum avem una), am tot amânat să-ți scriu. Suntem cu toții bine și îți mulțumim pentru sentimentele și gândurile frumoase pe care le ai față de noi. Ionica este tot mai neastâmpărată (vorbește mult, ne trage de păr și nu vrea să doarmă ziua, în schimb mănâncă voinicește supă) și capătă tot mai mult aer de moldoveancă și ochi scotocitori de arheoloagă.

Regret situația de la Muzeul din Iași. *Vârteșchioi*¹⁸ nu este nici măcar publicat ca lumea (câmp de urne, f. probabil sarmatic, în sec. II–III p. C.) și nu prteep cum de nu a fost evacuat. Știu însă că au fost dificultăți enorme și în acest caz – având circumstanțe atenuante. Dacă poți îngriji cât de cât de lucrurile de acolo, fă-o.

De la Zlatna nu am primit încă lucrurile pe care le-ai trimis acolo.

Am dat de cap colecției de bronzuri de aici, acum redactez. Incongruențele se găsesc chiar în cele mai vechi cataloage, amune a casoadă de greșeli și atribuirii boacâne. Te vei mira când vei vedea dovada că nici măcar ce scrie pe obiect nu este just! Cu acest prilej am descoperit și primul și singurul depozit de bare-coliere de cupru de la începutul bronzului din Ardeal (plus regiunile înconjurătoare)¹⁹ – lucru extrem de interesant și important – deoarece documentează pentru vremea amintită exploatarea zăcămintelor de cupru de aici, de la Deva (pe care le-am și vizitat zilele trecute).

D-l Mitrea a lucrat aici o vreme (a fabricat un articol f. solid și judicios pentru „Dacia”). Acum e plecat prin Oltenia, în cercetare prin diferite colecții numismatice.

Dumitrescu este dus și el în Oltenia la cercetări și săpături cu Ploșor²⁰.

D-na Dumitrescu sapă aici în marginea Devei într-a așezare de tip Turdaș.

Eu aș avea multă nevoie de prezența D-tale aici. Trebuia să facem – împreună cu și pentru D-l Floca sondajul la Rădulești, pentru a determina exact condițiile în care a zăcut tezaurul. De altfel, după cum ai citit pe vremuri în ziare, achiziționasem atunci 83 de monete. La a doua vizită – acum două săptămâni – am mai găsit – reținute și cana ascunsă de gășitori, alte 162 monete, avem deci acum în total 245 piese – unul din cele mai mari tezaure de monete dacice ce ni s-a păstrat.

Va trebui apoi să facem o serie întreagă de cercetări și sondajii la Petroșani, Cugir (cetatea dacică), la Brănișca (marea cetate dacică) și în alte puncte, până mă voi fixa undeva cu săpăturile. D-ta știi foarte bine ce însemnătate au astfel de cercetări, mai ales în momentele aeestea, când doar pentru tot ce ne dă acest trecut, – care trebuie scarmonit – ca îndreptățire istorică și ca avânt sufletesc, vă bateți acolo. Căci țara nu este numai o bucată de pământ pur și simplu, țara este pământul nostru, sunt oamenii noștri, sufletele și mințile lor românești și istoria plămădită de noi pe aceste locuri. Niciodată, de aceia, nu este o pierdere de vreme, ci un lucru absolut necesar și în fond singura îndreptățire a sângelui vărsat, de a îmbogăți a această istorie străveche a noastră cu cât mai multe fapte care să strige și în sufletele celor ce se bat, dar și în fața lumii care [nu] ne înțelege sau nu luptă, dreptul și dreptatea noastră. Sunt sigur că și superiorii D-tale care sunt ostași și ca atare – după cum știm totdeauna, și-au dat seama de necesitatea studiilor cu privire la trecutul nostru străvechi (atât de mult încât aproape nu există la noi o înfăptuire mai serioasă în domeniul cercetării noastre, de care să nu fie legat și numele unui mare ostaș), îți vor acorda o permisie, mai ales că suntem atât de puțini și contribuția D-tale se va face sigur simțită. Cred că dacă ai fi liber ai putea să continui și la Glina, măcar atât ca să nu se strice ceva pe acolo. Va trebui să inspectăm și la Ploiești-Triaș, dacă nu cumva nu vor fi distrus bombardamentele șantierul. La Monteoru nu putem merge, decât în cazul în care înțețtează ofensiva.

¹⁸ Vârteșcoi, stațiune în jud. Vrancea, pe teritoriul căreia s-au descoperit o așezare și o necropolă carpică cu piese de tip sarmato-carpic.

¹⁹ I. Nestor, *Asupra începuturilor metalurgiei aramei și bronzului pe teritoriul R.P.R.*, în *Studii și referate privind Istoria României*, București, 1954, p. 41–59.

²⁰ C. S. Nicolăescu-Ploșor (1900–1968). A desfășurat o bogată activitate în domeniile istoriei, folclorului, etnografiei, antropologiei, geografiei și arheologiei, în deosebi în Paleolitic. Fost director al Muzeului Olteniei din Craiova (1946–1952) și al Arhivelor Statului din această localitate (din 1939), director al Centrului de Istorie, Filologie și Etnografie din Craiova al Academiei Române (1966–1968 ?), profesor la catedra de Istoria României la Facultatea de Istorie a Universității din Craiova, membru corespondent al Academiei Române (din 1963). A publicat lucrări de sinteză și studii, în țară și străinătate, cu predilecție din domeniul Paleoliticului.

Mă bucur să văd că îți este sufletul atât de ferm și că vezi problema atât de limpede. Crede-mă, m-am gândit și eu în toate chipurile: nu există decât o singură cale: să luptăm la nevoie toți și iarăși, dacă este nevoie, până ce vom cădea cu toții; nu avem cu cine să ne înțelegem și moartea este oricum „mai” înaltă, atunci când o primești luptând, din față, nu din spate în ceață. Cei ce vor mai rămâne apoi din neamul nostru, vor avea sufletul mare, știind că ai lor nu s-au închinat cu frică.

Mai scrie-ne. Primește de la mine și de la ai mei toate gândurile bune și urări de sănătate și de chibzuință. Ionica își rezervă salutările pentru vremea când va trece la o vorbire ceva mai articulată.

*Al D-tale,
Ion Nestor*

D-na și D-l Floca îți transmit, de asemenea, toate cele bune.

4

București, 4 noiembrie 1944

Iubite Domnule Petrescu,

Am primit c.p. pe care mi-ai trimis-o pe vremuri la Deva, de la Brașov, apoi aici scrisoarea scrisă de la Lechința²¹ și acum în sfârșit pe cea de la Hodász²². Îți mulțumesc pentru toate și mă bucur nespuse de mult că ești teafăr: sper că tot așa va rămâne până la urmă. Pentru că suntem la capitolul acesta, nu am auzit nimic în legătură cu vre-o schimbare a D-voastră, după câte știu, dacă sunteți dintre diviziile date pentru continuarea campaniei, mi-e teamă că veți sta. Spune-mi, prin orice ocazie, cum s-ar putea face să fii redat preocupărilor D-tale obișnuite și voi face totul pentru a obține revenirea D-tale. De cine depinde și cum se procedează !

Nu am săpat nicăieri, din cauza evenimentelor. La Costești²³ a fost numai o „inaugurare” (cu alte rosturi și tâlcuri, decât cele strict științifice), la care nu am fost nici măcar invitat, ceea ce a fost mai pe placul meu. Moneda al cărei grafit mi-l trimiți nu este romană și de la Hadrian, ci a cetății Mesembria; se citește clar legenda ΜΕΣΑΜΒΡΙΑΝΩΝ²⁴.

Dacia se tipărește, lucrările privitoare la ea au fost ținute secrete față de mine, va apărea prin februarie. Articolul D-tale este așa cum l-ai lăsat, e mai bine să stea așa până ce te vei putea din nou ocupa de el. D-l Dumitrescu este „căutat” și nu se găsește; oficial și-a cerut concediu pentru o lună și Muzeul este girat de D-l Sauciuc-Săveanu²⁵, care a socotit că nu trebuie să-i scape nici această ocazie. D-nii Popescu și Ștefan sunt aici. Rosetti idem, nu a mai lucrat la Popești²⁶, are intenția ca de acum înainte să încerce a mai

²¹ Lechința, com. Iernut (jud. Mureș), localitate în apropiere de Mureș, zonă în care în cel de al doilea război mondial s-au dat lupte grele cu nemții, în toamna anului 1944. În amintirea acestor lupte, în care au căzut mulți ostași români, s-a făcut un impresionant monument comemorativ de către sculptorul I. Vlasiu.

²² Hodász, localitate din Nyírség, din nord-estul Ungariei, într-o zonă nisipoasă, în care s-au dat lupte cu nemții. În această zonă trăiau și mulți șvabi maghiarizați, cu case foarte îngrijite și grajduri.

²³ În primăvara anului 1944, cu prilejul refugiului personalului Muzeului Național de Antichități din București la Muzeul din Deva, s-a proiectat și o vizită la cetățile dacice din Munții Orăștiei.

²⁴ Moneda respectivă, găsită în toamna anului 1944 de slt. rez. M. Petrescu-Dâmbovița, cu prilejul instalării unui post de telefon de campanie la Cucerdea, a fost ulterior publicată de către acesta în articolul *Monede autonome din Mesambria pe teritoriul R.P.R. din Studii și Cercetări Științifice*, Iași, II, 1951, 1–2, p. 519–530.

²⁵ F. Sauciuc Săveanu (1884–1971). Epigrafist și istoric al antichității greco-romane. Fost profesor la catedra de filologie clasică (1919), decan (1921–1922) și rector (1924) la Universitatea din Cernăuți, profesor (1940–1947) și șef al catedrei de istorie antică și epigrafie a Universității din București (1941–1946), prodecan (1941) și decan (1946) al Facultății de litere și filozofie din București (1946), membru corespondent al Academiei Române (1945), membru corespondent al Institutului Austriac de Arheologie, membru al Institutului Arheologic German. Rezultatele cercetărilor sale arheologice din insula Andros din Ciclada și de la Callatis (1925–1940) le-a publicat în țară și străinătate.

²⁶ Popești, com. Mihăilești (jud. Ilfov), în punctul La Nucet, așezare geto-dacică fortificată, identificată de unii cu Argedava, menționată în inscripția lui Aeornion din Dionysopolis. Săpături Dinu V. Rosetti, Radu Vulpe și Al. Vulpe.

face unele lucrări acolo. La Ploiești am auzit din nou că movila noastră ar fi fost lovită de bombe²⁷, voi căuta să mă duc să o văd dacă se va putea.

Bagajele D-tale au fost aduse aici cu grija mea și stau la muzeu. Materialele de la Odessa sunt acum gata ambalate și vor fi predate zilele acestea. Delegat a venit un pictor, care s-a purtat până acum foarte amabil. Până în momentul de față chestiunea se prezintă normal și nu a intervenit nici o dificultate. Din partea rusă nu s-a venit cu nici un act de la Odessa, se lucrează cu actele care au fost puse la dispoziție de Direcțiunea Artelor și pe care le avem și noi. Aud că D-l Vulpe ar fi oarecum „periclitat” pe această chestiune, dar nu văd cum ar fi acest lucru, deoarece chestiunea este clară și nimănui nu i se poate face vreo vină. Îmi pare rău că ai trebuit să ajungi a înțelege de ce nu am fost de acord cu D-ta și cu încă vreo duzină de gânditori, atunci când s-a pus chestiunea trimeriei D-tale la Odessa. Ce folos că oamenii care văd și mai departe decât ziua sau anul de mâine sunt regulat „bătuți” de înțelepți de ocazie!

Ne-am întors de la Deva pe ziua de 20 octombrie. Am călătorii relativ bine cu scția mea și Ionica noastră în clasa I, datorită unor ofițeri ruși, care au fost extrem de binevoitori și îngăduitori. Vagoanele cu materialele au plecat din Deva în aceeași zi cu noi și au venit mai apoi, cu trenul de marfă, însoțite de Simion și un alt om de serviciu, după unele peripații. Acum este totul aici și începem să încercăm a ne ocupa de lucru.

Eu și-am scris de la Deva de vreo două ori, dar nu știu dacă ai primit ceva în direcția aceasta. Am lucrat mult acolo și am pus la punct toată colecția de bronzuri preistorice, pe care o public la *Sargetia*²⁸. La șantiere anul acesta nu se va putea face decât doar o inspecție. Aud că Vasilescu și Mănescu își fac stagiul militar. Întâmpinăm iarna ce se anunță cu oarecare îngrijorare. Deocamdată este liniște, dacă faci să intre în ea și dese manifestări politice.

Despre I. Andrieșescu aud prin Simion că este foarte rău, rău de tot. Se aude că se va da catedra în suplinire și D. Berciu a și făcut petiție (cu timbru), solicitând această misiune. Alții spun că o voi suplini eu, care pentru moment nu știu nimic precis în această chestiune mai mult decât scrisei aici. D-l Sauciuc-Săveanu este decan și lucrează se pare convins și vizibil misterios. D-l Lambrino este încă la Roma și se pare că nu are cale liberă spre a se întoarce. D-l R. Vulpe este vorba să vină mâine în București de la Alba-Iulia; până mai zilele trecute a stat aici de gardă, lângă boala și catedra D-lui Andrieșescu, D-na Vulpe, pe care am văzut-o. Știind cât este de fragilă, mai ales astăzi, existența unui om, și ce preț are în eternitate un suflet drept și cinstit, nu mă simt deloc îndemnat a cumpăra cu prețul unui sentiment de abatere de la linia dreaptă, nici măcar o catedră de universitate (care pentru mine nu ar fi o „situație”, ci o nouă și grea – și plină de răspundere salahorie). D-l Mitrea este aici și lucrează de zor la aranjarea bibliotecii Muzeului, pentru a trece apoi la punerea în ordine a colecției numismatice.

Ionieo noastră p duce relativ bine, în ultimele zile a fost puțin bolnavă de stomac, lucru curent la vârsta ei, după cât mi se spune. Încolo, stă în picioare, îi crește un dinte, e dragă și cuminte și ... fata noastră. Suntem amândoi oboșiți de drum și de reinstalare. Îmi rearanjez biblioteca, biroul și notițele, cu intenția unei activități de iarnă energice, anume în vederea redactării a o serie de studii, care stau de prea mult timp în dosare. Vreau să sper că oamenii și Zeii îmi vor da răgazul să-mi îndeplinesc această datorie. Regret foarte mult că nu ești aici; ai învăța multe și m-ai ajuta în chip simțitor. Nădăjduiesc că nu va mai trece mult timp și îți vei putea relua frumoasa ucenicie, pe calea căreia ai străbătut deja un drum destul de lung. Nu ași dori să mor până ce nu te văd preistorician, așa cum știu eu sigur că vei deveni.

Multe și afectuoase salutări de la noi toți trei, mai scrie.

Al. D-tale
Ion Nestor

²⁷ Movila de la Ploiești-Triaș, cercetată prin săpături arheologice de Ion Nestor și Mireea Petrescu-Dîmbovița, a fost distrusă total cu ocazia bombardamentelor aeriene americane din anul 1944. Mormintele din movilă, considerate la început din perioada de tranziție la epoca bronzului, au fost atribuite ulterior civilizațiilor *Srubnaia* și *Mnogovalikovaia* de la sfârșitul epocii bronzului (M. Neagu, *The Eastern component of the Coslogeni Culture*, în *Culture et civilisation en Bas Danube*, X, Călărași, 1993, p. 166).

²⁸ I. Nestor în timpul refugiului la Deva a verificat, pe baza investigațiilor minuțioase din Muzeul Arheologic din această localitate, proveniența tutarilor pleșuier de bronz din depozite și descoperiri întâmplătoare din acest Muzeu. Autorul nu a mai apucat să publice rezultatele acestor cercetări. În schimb, în lucrările apărute ulterior ale altor autori, în legătură cu această categorie de descoperiri, s-a ținut seamă de constatările lui I. Nestor.

5

Zimnicea, 5 iulie 1949

Dragă Domnule Petrescu,

Am primit c.p. a D-tale și îmi pare bine că am aflat cum o duci. Noi „funcționăm” bine cu toții, numai ploile ne cam sâcăie și nu ne lasă să prelucrăm șantierul cum știi că suntem obișnuiți. Săpăm în colțul de SE al cetății (șanț 50 x 3 m, acum în curs de lărgire pe suprafețe la masele de chirpici) și în movila mare de la E de Cetate²⁹. Nu am găsit încă mormântul principal, găsirea lui este chiar problematică. În schimb am găsit alte înmormântări interesante. De pe Cetate am găsit mormintele: scheletele de anul trecut (orientate N-S) s-au dovedit a fi hallstattiene. Complexul românesc poate fi datat acum precis (și cu monede) în sec. XIV (Vlaicu). La Monteoru treaba merge bine pe Cetățuie, cimitirul Nr. 3 pare a fi o dezamăgire. Nu cunosc ultimele noutăți de acolo. Înțeleg că avem acolo o situație ideală pentru tema propusă și cred că cu metodă și stăruință (șanțuri de cercetare pe toată întinderea fostei așezări, ca și acolo unde se poate presupune fortificația) veți găsi până la urmă și materialul bine conservat (chiar cu pictură) ca să vă săturați (atenție la gropi)³⁰. Eu aș pune chiar pariu!

Salutări la toți, și D-lui Dumitrescu, și mai scrie.

*Al D-tale vechiu,
Ion Nestor*

6

11-IV-1951

Dragă Mircea,

Am făcut intervenția pentru Trușești.

Prof. Bucur este chiar rugat să ne viziteze pe șantier³¹.

De la Facultatea din Iași am repartizat la șantierul nostru următorii studenți:

1. Dănăilă Gheorghe
2. Ciaglic Cleopatra
3. Condurache Victor
4. Ștefănescu Olga
5. Ciubotariu Iuliu
6. Dragomir Ștefan

Te rog prelucrează-i (inițiază) și comunică-mi (repede) datele la care ei pot fi prezenți pe șantier. Aici se aranjează ca studenții de la săpături să dea examenele înainte de 1 Iunie sau o parte în toamnă, pentru a

²⁹ În așezarea de tip *dava* de la Zimnicea din secolele IV-I î.Hr., întărită cu un val și șanț, s-au efectuat, cu începere din 1948, cercetări ample, de către un colectiv de arheologi, condus de prof. dr. I. Nestor. În imediata apropiere s-au explorat morminte tumulare, din sec. IV î.Hr., cu un bogat inventar, dar și plane, din aceeași vreme cu cetatea, precum și morminte din o necropolă de la sfârșitul epocii bronzului, aparținând civilizației Zimnicea-Plovdiv.

³⁰ I. Nestor, necunoscând încă rezultatele săpăturilor începute în 1949, sub conducerea prof. dr. Vl. Dumitrescu, în stațiunea din faza Cucuteni A de la Hăbășești (com. Strunga, jud. Iași), susține efectuarea de săpături metodice în această stațiune, fiind convins că se va descoperi ceramica pictată în cantități mari. Și-a exprimat această părere, întrucât conducerea săpăturilor din această stațiune a manifestat la începutul lucrărilor un oarecare scepticism în această privință, întrucât materialul ceramic descoperit era foarte corodat, nepăstrând pictura. Cercetările efectuate în 1949 și 1950 la Hăbășești, care s-au soldat cu prima explorare în întregime din țara noastră a unei stațiuni a civilizației Cucuteni și cu o monografie distinsă în 1954 cu Premiul de Stat, au contribuit la descoperirea în cantități destul de mari a ceramicii pictate de tip Cucuteni A, infirmându-se părerea inițială că ar fi fost aici o stațiune a civilizației Cucuteni fără de pictura păstrată.

³¹ Prof. dr. N. Bucur, specialist în pedologie, de la Institutul Agronomic din Iași, a fost în 1951 la șantierul arheologic de la Trușești-Țuguieța, făcând determinări de ordin pedologic în zona movilei nr. 1 de pe înălțimea Țuguieța, constatările sale fiind introduse în lucrarea *Trușești. Monografie arheologică*, elaborată de Mircea Petrescu-Dâmbovița, Marilena Florescu și Adrian C. Florescu.

putea veni la șantier. E bine să se facă la fel și la voi³².

Situația ta la Institut se va lămurii. Fii atent ce se petrece acolo cu Muzeul, care va trece la Academie³³. Ține contactul cu Popovici (care se pare că nu mă înghite, nu știu de ce, vezi de nu cumva este Tudor la mijloc)³⁴.

Nu am timp să mă interesez de fibula ta. Pe cât îmi amintesc, una este datată în Macedonia (Chauchitsa?) în sec. VI în.C., dar în halul în care mă aflu nu îți pot garanta nimic.

Cu drag,
Ion Nestor

7

București, 10 Mai 1951

Dragă Mircea,

Am primit ieri scrisoarea ta și am făcut demersurile de rigoare. Tudor a fost chemat la București, pentru ca într-o ședință care se va ține Marțea viitoare la Institut cu Roller, Balmuș, Constantinescu-Iași și noi doi să se lămurească lucrurile. Până la rezolvarea situației create de refuzul lui Tudor de a participa la lucrări³⁵, Direcțiunea săpăturilor mi-a dat dezlegare să conduci tu provizoriu aceste lucrări. Pornește așadar la lucru potrivit cu planul pe care l-am făcut și ține-mă la curent.

Trimit și ordinul de deplasare al lui Nițu.

Cu drag,
Ion Nestor

8

București, 16. V. 1951

Dragă Mircea,

Îți comunic repede și cu oarecare întârziere, de care nu sunt numai eu de vină, unele lucruri:

1) Tudor refuză definitiv să participe la lucrările șantierului. Nu am reușit să aflu până acum care sunt motivele reale pentru care refuză. Nu am încă o comunicare oficială din partea conducerii săpăturilor cu privire la acest lucru. Tu continui să faci treaba așa cum ne-am înțeles.

³² În o scrisoare de la 8 mai adresată de mine din Iași la București profesorului I. Nestor l-am informat că profesorul D. Tudor (1908–1982), pe atunci decan al Facultății de istorie din Iași, așteaptă, în ceea ce privește examenele studenților înainte de 1 iunie, o adresă de la Institut, pe care, după ce va pune rezoluția favorabilă, o va înainta Rectoratului Universității din Iași. Dacă nu-i sosește această adresă nu va putea face nimic ca studenții să dea examen înainte de 1 iunie.

³³ Muzeul de Antichități din Iași, înființat în 1916 de prof. dr. Oreste Tafrali (1876–1937), fost membru corespondent al Academiei Române, a funcționat în 1951 într-o clădire de lângă Universitatea din Iași, de care depindea, până în 1954, când a fost mutat în Palatul Culturii din Iași, trecând la Institutul de Istorie al Filialei din Iași a Academiei Române, de care a depins până în 1968, când a fost preluat de forurile administrative locale și de Ministerul Culturii.

³⁴ Valerian Popovici (1908–1967), specialist în istoria modernă a României, cu referiri la Moldova, fost conferențiar și șef al catedrei de Istoria României la Facultatea de Istorie din Iași și director al Institutului de istorie (1949–1963) și apoi din 1963 de istorie și arheologie al Filialei din Iași a Academiei Române (1963–1967).

³⁵ Din scrisoarea din Iași de la 8 mai 1951 adresată de mine profesorului I. Nestor la București a rezultat că profesorul D. Tudor nu a dorit să participe la lucrările șantierului Valea Jijiei, fiind supărat că nu a fost trecut la Raportul acestui șantier, precum și de felul în care a decurs campania trecută de săpături a șantierului respectiv. De asemenea, a refuzat să se implice în planul științific al periegezei din Valea Jijiei, la care au participat dr. Anton Nițu de la Muzeul de Antichități din Iași, dr. Zoltan Székely, directorul Muzeului județean din Sfântu Gheorghe, fost membru corespondent al Academiei de Științe Sociale și Politice și cercetător științific Adrian C. Florescu, de la Muzeul de Antichități din Iași și studentul Gh. Dănăilă de la Facultatea de istorie a Universității din Iași. În legătură cu neparticiparea prof. D. Tudor la lucrările șantierului Valea Jijiei, pe lângă unele chestiuni de caracter personal, datorate după D. Tudor, unor neînțelegeri cu I. Nestor, dintr-o discuție personală, avută ulterior cu prof. D. Tudor, a rezultat că nu a dorit să se implice prin cercetări de teren, cât timp este profesor la Iași, întrucât dorea să revină la București, cum s-a și întâmplat în 1954, prin încadrarea sa la Catedra de istorie veche și arheologie a Facultății de Istorie din București.

2) Îți trimit ordinul de deplasare al lui Adrian Florescu³⁶, scrisorile lui Vatămanu, două exemplare din instrucțiunile pe care socot că trebuie să le reamintesc tuturor membrilor colectivului și pe care te rog să le prelucrezi cu ei, precum și o notă cu privire la Cucuteni, unde te rog să organizezi o recunoaștere serioasă a punctelor semnalate.

3) Jeana³⁷ și Didi³⁸ vor mai întârzia – nu au terminat cu redactarea și văd că termină foarte greu, fără să fie numai ele de vină. Cu Zirra a fost o încurcătură în ce privește autorizația de la Miliție, ea s-a terminat, într-o zi-două o va căpăta, dar mi-e teamă că – deși trebuia să fie gata de sâmbăta trecută – nici el nu reușește să încheie redactarea. Îl voi expedia însă cât mai urgent la Iași.

Fii atent, nu te precipita, nu intra în panică, nu fii zăpăcit dragul meu, șantierul trebuie să meargă și trebuie să meargă bine.

Cu drag,

Ion Nestor

Tudor mi-a spus că cine vrea să se informeze de treburile mele și ale altora, să se adreseze la tine, căci tu ești cel mai bun informator.

9

București, 25-V-1951

Dragă Mircea,

Am primit rapoartele din 16 și 23 l.c. Mulțumesc, merge bine. Scriu iarăși, ca de obicei, repede.

Trimit: copia scrisorii către Tudor (a se păstra); autori Dușu pentru Pruteanu și Florescu. Foarte bine ai făcut cu referatele privind periegezele. Lucrările tale au fost programate, Surdulești la revistă, celelalte două în volumul cu contribuții arheologice. Cel mai târziu la 15 iulie trebuie să predate Editurii Academiei. Pozele le vei primi când vor veni fetele. Am întârziat scuzabil și vor pleca de abea luni 28 c. seara.

Referatele privind periegezele să se ferească de a deveni prea telegrafice, sau ceva mecanic. Să se noteze mereu dacă terenul este cultivat și dacă sunt posibilități de săpat (cazare, lucrători etc.).

Să se noteze constant și exact forma de teren și să se stabilească dacă este vorba de asezare, săpabilă sau sondabilă.

Organizează imediat – dacă se poate – prin Nișu³⁹, sondaj (nu dat peste cap) la Comarna în „necropola scitică de înhumăție”. Dasă nu va fi așa, îl punem pe Nișu să o mănânce !

Fă investigații – reflectă – pentru organizarea unor săpături la Vlădeni (precucuteni-Boian A) și la Larga Jijiei (precucuteni), pentru Didi, cam de la 15 iunie înainte. Poate începem cu Larga Jijia.

Eu și cu Zirra nu suntem siguri când vom putea veni. Depinde de obligațiile universitare. Dacă va exista posibilitatea să începi Trușești înainte de a veni eu, începi, îți voi trimite prin fete avizul meu cu privire la prima fază a săpăturii de acolo.

Șuruburi cu piulițe se iau la Iași. Adresa la măsurători terestre știu că s-a făcut. Cumpără canapeaua.

Aranjează pentru cumpăraturile prin virament. Apreciază ce cantitate ne trebuie și dă de veste cum să virăm banii. La fel cu scândurile, că este chestia cu aprobarea de la Minister.

Să ai grijă unde și cum depozitezi (spre a fi bine păzite) materialele pe care le voi trimite. Șantierul trebuie să aibă acolo un depozit (probabil în camera-hotel).

³⁶ Adrian C. Florescu (1928–1986). Arheolog, unul din cei mai valoroși colaboratori ai Muzeului de Istorie a Moldovei și apoi al Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași. A efectuat săpături arheologice de amploare la Stâncești, Cotnari, Căndești, Mănăstioara-Fitionești și Trușești-Movila din Șesul Jijiei. A publicat studii relativ la eneolitic, sfârșitul epocii bronzului și începutul primei epoci a fierului (cultura Noua) și perioada geto-dacică din Moldova.

³⁷ Eugenia Zaharia, arheolog, născută în 1921, fostă asistentă și cercetătoare la Muzeul Național de Antichități și cercetător științific principal la Institutul de Arheologie din București, cu contribuții în domeniul preistoriei și al perioadei secolelor V–XI, concretizate într-o monografie relativ la civilizația Dridu și în alte lucrări.

³⁸ Alexandrina Alexandrescu (1920–1995). Arheolog, fostă asistentă la Muzeul Național de Antichități și cercetător științific principal la Institutul de Arheologie din București, cu contribuții din preistorie până în epoca lui Mircea cel Bătrân și a lui Ștefan cel Mare, concretizate în diferite studii.

³⁹ A. Nișu (1911–1995). Arheolog, fost asistent la Universitatea din Iași și cercetător științific principal la Institutul de Arheologie din Iași, cu contribuții valoroase în domeniul ceramicii și plasticii civilizației Cucuteni.

Pe câte știu, s-au adus la Iași 20.000 lei din premiu. Dezobișnuiește-te de a fi irevențios cu mine în stil bizantin. Mă refer de data aceasta la mulțumirile pentru sfaturi pe care mi le trimiți. Nu este nici inteligent, nici leal. Eu îmi cunosc greșeala față de tine – e fatal. Tu însă analizează și caută să-ți dai seama de ce factură și de ce calitate este ambiția și spune franc ce-ți displace. Calitățile pe care le ai și munca pe care o depui îți dau dreptul să fii deschis. Și poate – eventual – vei găsi la un moment dat că ai greșit și tu, când n-ai renunțat. Indiferent de orice, noi, fiecare în parte sau împreună, vom putea face o bună treabă științifică, dacă vom reuși să privim munea științifică în serios, cu singura ambiție de a o servi.

Nu te obosi prea tare, acordă-ți răgazuri, că să respiri, să te destinzi și să reflectezi. Dacă eu nu fac acest lucru, gândește-te că la mine situația este alta.

Îți mai dau de veste prin fetele când voi pleca (luni).

*Cu drag,
Ion Nestor*

10

București, 4 Iunie 1951

Dragă Mircea,

Am primit scrisoarea ta din 31 Mai și textul Surdulești⁴⁰, pe care l-am predat.

La Comana ar fi trebuit să verifici tu. Sondagiul la îngropatul viei mi se pare nedibaci din mai multe puncte de vedere.

Academia depinde de Președinție. Voi căuta să pun Institutul să intervină la Planificare pentru scânduri. Am intervenit pentru șuruburi și lăzi.

Rog să se refacă drumul la Podul Iloaiei, pentru identificarea așezării Criș, fără a se mai scăpa din vedere detaliul cu pricina.

La Trușești – așa cum te-ai aranjat.

Ți-am comunicat la timp cum știi situația cu manuscrisele pe care trebuia să le predai, te alarmezi așadar zadarnic.

Eu cu Zirra vom încerca să venim la sfârșitul săptămânii acesteia, foarte probabil cu rapidul cu aburi. De hârtie milimetrică nu mai avem nevoie, luați totuși ceva pentru a o cruța eventual pe cea bună.

Compas nu putem cumpăra deocamdată.

Nu mai știu nimic în legătură cu Muzeul din Iași.

Cu topometriei, a venit răspunsul aici, voi aranja să fie ceruți pentru perioada 15 iunie – 1 iulie⁴¹; deplasarea pe cât aflu li se plătește de noi.

*Cu drag,
Ion Nestor*

11

Iași, 23. VI. 1951

Dragă Mircea,

Îți trimit ordinul de deplasare pentru Paghida. La urmă îl vei reține și îl vei atașa la decontul lui. Eu plec astăzi la București. Iau și operele tale.

Se aude că șantierul va fi vizitat curând de un muncitor sovietic, însoțit de cineva „mare” de la Institut. Atenție.

Voi fi sigur în București până la 28 luna aceasta inclusiv. Să rămâi acolo, raportând pe scurt situația de pe șantier. Cu scândurile fac acum ultima încercare, voi adăuga pe urmă rezultatul⁴².

⁴⁰ Textul relativ la Surdulești, elaborat de M. Petrescu-Dîmbovița, a apărut sub titlul *Cercetările arheologice de la Surdulești-Teleorman*, în *Materiale și cercetări arheologice*, I, 1953, p. 523–549.

⁴¹ S-a solicitat deplasarea la șantierul Trușești, în 1951, a prof. D. Paghida de la Institutul Politehnic din Iași pentru ridicările topografice de la stațiunea civilizației Cucuteni de pe locul Țuguieța, ceea ce s-a realizat.

⁴² S-au solicitat scânduri și șuruburi pentru confecționarea lăzilor necesare ridicării unor *in situ*-ri (morminte, resturi din locuințe etc.).

Rezultatul cu scândurile: nu putem căpăta deloc. Descurcă-te așadar la fața locului, având grijă să acoperi cheltuiala cu acte justificative valabile.

Socot că va trebui să te degajezi de alte preocupări, să privești lucrurile de la înălțimea arheologiei singure și să te dedici șantierului de acolo cu calm și seninătate. Avem o răspundere serioasă acolo și ea nu se acoperă numai cu muncă încordată și cu studiul solului, ci și cu înțelepciune și experiență luminată. Îți spun lucrurile acestea în calitatea mea de responsabil al întregului șantier.

Cu toate cele bune și urări de succes fie și întregului colectiv.

Ion Nestor

P.S. Primesc acum de la Institut răspuns în chestia responsabilului adjunct: Conform hotărârii etc., responsabilul șantierului va da delegație „temporară și pe răspundere proprie” unuia din membrii colectivului.

La întoarcerea mea de la București, vom soluționa chestiunea.

I. N.

12

București, 29-VI-1951

Dragă Petrescu,

Am primit aseară scrisoarea din Măscăteni⁴³ din 15 I.c. Comunică imediat, tu direct, la Institut, marca și nr. aparatului tău fotografic (pentru autorizație de fotografiat).

Marți 3 iulie, dimineața, va sosi acolo studentul Olteanu Ștefan, an II, București⁴⁴. Fă baraca din chirpici, dar mai arătoasă și spațioasă ceva. N-o plasa chiar la vedere.

Fii atent la justificări, diurna nu mai poate fi luată întregă, chiar cu deplasări (atunci când te întorci în același loc), de la început se scade la 50%. Pentru periegeze, cred că va merge să fie întregi (nu va merge). Ai grijă de lucrători și de cazare. Eventual, la un moment, se va face acolo o concentrare mai mare de colectiv. Vei primi inspecție de la Institut (directorul adjunct), care va fi atent la latura politico-administrativă. Ține ca carnetul de pontaj să fie ținut la punct și scris cu cerneală. Fă așa ca notările în carnet (prezența lucrătorilor zi de zi) să corespundă cu statele de plată pe care le înaintăm. Statele de plată, ca și celelalte acte justificative, vor trebui iscălite și de tine, ca adjunct pentru punctul Trușești.

Continui la Iași: Ai iscălit pe Nițu pe raport, dar nu și pe decembrie. Povestea eu diurnele întregi, pe baza informațiilor contabilității Facultății noastre, nu merge. Astfel că justificarea periegezei nu mai este atât de satisfăcătoare. Nu am calculat încă, dar rămâne să văd dacă ieșim la limită. Cu diurnele se va proceda de acum înainte astfel: diurna este 50% chiar de la început, atunci când respectivul stă mai mult de 30 de zile. În schimb, se socotesc 150 lei în plus pentru dormit, pe zi, după sistemul pe care l-ai aplicat deja. Ai grijă așadar să se justifice totul, plus cheltuielile generale neacoperite. Nu mai este deci nevoie de chitanțe pentru chirie.

Trimit pantofi de tenis pentru Ceaglic, Ștefănescu Olga, Dănăilă și Olteanu. Mi-i vei achita mie când voi veni acolo și-i vei justifica din leașa studenților.

Trimit autorizațiile Miliției pentru Dănăilă, Ceaglic și Ștefănescu. Olteanu o are la el.

Vezi cum stai cu banii, înainte de 10 iulie nu vei avea bani. Încheie statele de plată cât mai repede, ca să putem să obținem iar bani pe baza lor.

Eu voi trece o zi pe acolo, fie Miercuri, fie Joi. Vin cu trenul de dimineață. Trimite să mă aștepte pentru bagaj.

Își trimit 10 plicuri mari pentru acte, a trebuit să le cumpăr la negru. De asemenea, uște copii, ca să aveți cu ce face socoteli și însemnări cu creionul.

Cu toate cele bune, întregului colectiv.

Ion Nestor

⁴³ La Măscăteni, com. Albești, a fost sediul șantierului arheologic Trușești.

⁴⁴ Studentul Ștefan Olteanu, născut în 1927, ajuns ulterior prof. univ. dr., medievist, specializat în istoria economiei din Țara Românească și Moldova, care utilizează în lucrările sale și rezultatele cercetărilor arheologice, și-a făcut în 1951 practica în arheologie ca student la șantierul arheologic de la Trușești-Țuguieța.

13

Iași, 26 iulie 1951

Dragă Petrescu,

Îți trimit formulare, milimetrică foi și medicamente. Îți vor veni într-un pachet poștal.

Trimite-mi urgent o chitanță de 20.000 lei, pe care i-ai fi primit de la mine pentru șantierul Trușești. Oficial vei fi așadar încărcat cu ei. Dacă nu-i vei putea justifica pe toți ca plus, atunci vom putea spune că mi-ai restituit, drept rest rămas ție lichid, suma respectivă și te voi descărca.

Correspondența mi-o trimiți mai departe la Iași. Eu plec peste două zile la Suceava⁴⁵. Vă voi vedea Vineri-Sâmbătă.

Salutări tuturor,

Ion Nestor

Faceți schimbul de experiență cu Corlătenii.

Statele Trușești sunt greșite la impozite. Oprește orice dresare de state, până ce vin eu. Voi aduce și pe cel vechi pentru ca să le modifice. Nu mi s-au trimis banii din cauza aceasta.

14

Corlăteni, 26 August 1951

Dragă Petrescu,

Eu trec mâine, Luni, cu trenul de după amiaza (deci pe la 5 p.m.) spre Larga Jijia.

Fii bun, te rog, și trimite pe cineva în gară, ca să-i predau hârtia milimetrică, sfoară și bani. Îți trimit doar 50.000 lei; este bine ca de fiecare dată când îmi trimiți acte justificative, să-mi comunici și situația casei. Eu știu că ți-am lăsat la 15-8. cca 130.000 lei lichizi și mai aveai în alimente 9.000 lei. Ai plătit statul 13-18 August 58.480 lei, deci ar fi să mai ai lichizi cca 70.000 lei, din care scăzând întreținerea etc. ai mai avea cca. 50.000 lei. Eu neavând prea mulți bani lichizi, că trebuind să aștept mereu să-mi vină de la București, sunt obligat să vă dau cu țârâita și anume atât cât vă este necesar pe anumite perioade de timp. Dacă aș ști acum câți bani exact mai ai, ți-aș da poate mai puțin, ca să nu rămână alte șantiere descoperite.

Tu, în orice caz, trimite o chitanță pentru suma de care ai nevoie pentru săptămâna ce urmează (desigur cu o aproximație, care să-ți lase o margine de siguranță cât mai largă) și eu poate am timp să număr exact cât ceri. Eventual curierul tău mă însoțește până la Todireni și se întoarce cu trenul de seară înapoi. În acest caz poate ar fi mai bine să vii tu, ca să mai vorbim. Din lipsă de timp, nu mă pot opri acum la Trușești.

Cu toate cele bune,

Ion Nestor

SOME LETTERS FROM ION NESTOR'S CORRESPONDENCE

ABSTRACT

Fourteen letters belonging to professor Ion Nestor (correspondent member of the Romanian Academy) are published.

⁴⁵ În calitate de conducător al șantierului arheologic de la Suceava, devenit, prin competența și strădaniile sale, șantier școală al arheologiei medievale românești.